

Щеглова Ярослава Сергіївна,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
кафедри статистики, обліку та аудиту;
науковий керівник:*
Кущенко Олена Іванівна,
*кандидат економічних наук (PhD),
доцент ЗВО кафедри статистики, обліку та аудиту;
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*

АНАЛІТИКА ДИНАМІКИ ЗМІН У СОЦІОГУМАНІТАРНИХ АСПЕКТАХ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Соціогуманітарні аспекти є важливими факторами для життя населення протягом усього існування держави. Під час війни важливість цих аспектів зростає в рази, як і залежність від них. Окрім цього, вони можуть суттєво впливати на рівень бідності і економіку в цілому як у окремих регіонах, так і по всій країні.

Дане явище наочно можна простежити на ринку нерухомості. Чим ближче регіон до лінії фронту, тим нижчі ціни на купівлю і оренду житла. Із початком повномасштабного вторгнення, на Заході України ціни суттєво зросли. В той час, як на Півдні та Сході знизилась. Підвищення цін на оренду значно погіршило матеріальне становище населення, яке вимушено перемістилося в більш безпечні регіони України. З іншого боку, в регіонах, де ціни знизилась, стало простішим переміщення людей з одного в інший населений пункт однієї й тієї самої області. Також більш поширеним стало явище, коли люди надають житло внутрішньо переміщеним особам за оплату комунальних послуг або зовсім безкоштовно. Безсумнівно, це полегшує життя ВПО у матеріальному аспекті, проте держава не отримує податків з такої «оренди». З війною становище орендодавців у регіонах, де ціни зменшились, також погіршилось, відповідно, стало більше випадків ухиляння від сплати податків на прибуток за здачу житла в оренду.

Окрім вищезазначеного, можливо помітити тенденцію, що на ринку нерухомості пропозиція значно перевищує попит. *Це пов'язано з:*

- факторами потенційної небезпеки;
- руйнуванням деяких житлових споруд внаслідок влучання;
- виїздом значної кількості населення закордон;
- переміщенням населення всередині країни

Спостерігається така тенденція, що знизився попит на квартири у новобудовах через те, що у них відсутнє постачання газу. Внаслідок цього, опалення, нагрівання води і побутова техніка в такому житлі підтримуються за допомогою електроенергії. Враховуючи її відключення як планові, так і екстрені, проживання у таких квартирах не є комфортним за даної ситуації. Ринок оренди нерухомості поступово відновлюється, чого не можна наразі сказати про купівлю-продаж нерухомості.

Іншим важливим аспектом є життя внутрішньо переміщених осіб. Автори погоджуються з думкою Возняк Галини Василівни: «Питання надання публічних послуг, гарантування соціальних виплат, отримання спеціальних статусів, виплати вразливим верствам населення, захист прав дітей, забезпечення оперативного доступу до освітніх послуг, фінансова підтримка, забезпечення ВПО житлом – не повний перелік проблем, які потребують реагування і впровадження низки дієвих інструментів зі сторони різних рівнів публічної влади (національного, регіонального чи місцевого)» [1.с.527]. Зазначені проблеми також можливо доповнити такою, як проблема пошуку роботи. Багатьом ВПО довелося шукати нову роботу у населених пунктах фактичного проживання. Проте значна частина роботодавців не має бажання офіційно оформлювати таких працівників і сплачувати за них податки. Тому можуть вчиняти недоброчесно: брати працівника на неоплачуване стажування, а потім повідомляти його, що він дане стажування не пройшов успішно. Таким чином як результат маємо те, що податки не сплачуються, людина фактично без роботи і оплати за стажування.

Майже від самого початку повномасштабного вторгнення Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову про «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам»[2]. Фінансова підтримка, як ніколи, доречна у такі часи. Проте населення може нею зловживати. Наприклад, людина стала на облік як ВПО, оформила фінансову допомогу і повернулася до зареєстрованого місця проживання. Тобто, насправді людина вже не є ВПО, отримує виплати, але не знаходиться у фактичному місці реєстрації проживання.

У Харкові та інших населених пунктах видають гуманітарну допомогу для тих, хто цього потребує: їжу, одяг, інші потрібні для життя речі. Але цим недоброчесно користуються ті, хто по-справжньому такої допомоги не потребує, бажаючи при цьому зекономити кошти.

У таких ситуаціях було б доречним ввести певні перевірки або залишити тільки іменну чи адресну допомогу. Це б заощадило державі значну частину економічних ресурсів, які могли б спрямувати на інші сфери, при цьому не забираючи у населення соціальну підтримку.

Під час повномасштабного вторгнення також змінюються певні демографічні показники. *Наразі відбувається старіння нації через такі події:*

- значна частина молоді виїхала закордон;
- кожен день через війну помирає усе більше людей;
- багато сімей не мають бажання народжувати дітей в умовах війни;
- якщо запитати працівника ДРАЦС про статистику укладення шлюбів, він відповість, що на одне укладення приходиться близька п'яти розірвань шлюбу. Це вказує на те, що багато пар розлучаються через війну з різних причин;
- погіршення рівня здоров'я населення через стрес та забруднення навколишнього середовища внаслідок війни.

Існують певні прогнози щодо того, яким чисельно буде населення України у майбутньому. На рис. 1, що наведений нижче, показано прогнози, які було створено різними організаціями у різних роках.

Рис. 1. Динаміка прогнозів чисельності населення України до 2100 року

Джерело: візуалізовано авторами за даними [3]

Прогнози щодо чисельності населення України є невтішними, адже очікується значне скорочення кількості людей, що проживатимуть на території України. Цілком можливо, що для того, щоб запобігти здійсненню даних прогнозів у держави з'явиться потреба розробити нові інструменти фінансової підтримки населення, які б мотивували людей залишатися в Україні, тим самим підіймаючи демографічні показники.

Окрім цього доцільним було б розробити інструменти підтримки бізнесу. Це важливо, бо після закінчення війни необхідно відновлення економіки і це можливо зробити однаково підтримуючи як населення, так і бізнес. Одне без іншого не існуватиме.

Отже, під час повномасштабного вторгнення соціогуманітарні аспекти зазнали певних змін, як позитивного так і негативного характеру, які потребують удосконалення та значної мірою вплинуть на життя українців.

Список використаних джерел

1. Возняк Г.В. Адаптація ВПО до життя у приймаючих громадах: окремі інструменти підтримки. *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти*: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20 жовтня 2023 р.) Київ: НАСОА, Інтерсервіс, 2023. С. 526- 529.

2. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам: постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022

№332 (Редакція станом на 01.09.2024 р.) / База даних «Законодавство України» / Кабмін України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 30.10.2024).

3. Як змінюються прогнози щодо чисельності населення України: прогнози експертів. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/07/17/infografika/suspilstvo/yak-skorochuvatymetsya-chyselnist-naselennya-ukrayiny-prohnozy-ekspertiv> (дата звернення 30.10.2024)